

מבט לאיראן

30 ביוני-14 ביולי, 2019

עורך: ד"ר רז צימט

במוקד אירועי השבוע

◀ **במישור המדיני: איראן, רוסיה ותורכיה נערכות לפגישת פסגה נוספת של נשיאי שלוש המדינות הצפויה באנקרה במהלך חודש אוגוסט הקרוב.** על רקע התיאומים הנמשכים בין ישראל ורוסיה סביב ההתפתחויות בסוריה אמר חבר ועדת המג'לס לביטחון לאומי ולמדיניות חוץ, כי חרף הקשרים הקרובים בין רוסיה וישראל, הצליחה טהראן לנצל באופן מרבי את "הקלף הרוסי" בפעילותה בסוריה בהתבסס על האינטרסים הרוסיים. הוא הצהיר, כי נוכחות איראן בסוריה תימשך.

◀ **במישור הכלכלי: בשבועות האחרונים ניכרת פעילות איראנית אינטנסיבית מול סוריה ועיראק המעידה על המשך המאמצים האיראנים להרחיב את נוכחותה הכלכלית במדינות האזור:** בכיר איראני אמר בריאיון עיתונאי, כי ניהול נמל לאד'קיה שבסוריה יימסר עד סוף השנה לידי איראן; משלחת כלכלית איראנית צפויה לבקר בקרוב בסוריה כדי לבחון את צרכי השוק הסורי; מזכר הבנה לשיתוף פעולה בתחום העבודה והסכם לייצור משותף של מכונית נוסעים איראנית בסוריה נחתמו בין שרי העבודה והרווחה של איראן וסוריה וסגן שר התחבורה האיראני עדכן, כי מימוש פרויקט מסילת הרכבת ממערב איראן לדרום עיראק יחל בתוך שלושה חודשים.

◀ בעקבות השלמת הרכבת הממשלה העיראקית החדשה נפגש שגריר איראן בבגדאד עם שר הפנים העיראקי הנכנס, יאסין אליאסרי ואילו הנספח הצבאי האיראני בבגדאד נפגש עם שר ההגנה הנכנס, נג'אח אלשמרי, שהוזמן על-ידי עמיתו האיראני, אמיר חאתמי, לביקור בטהראן.

◀ הפרשן חמזה אבו-שנב, המזוהה עם חמאס, פרסם בביטאון התנועה אלרסאלה **מאמר, בו פירט את תחומי הסיוע האיראני לחמאס ולג'האד האסלאמי הפלסטיני.** לדברי הפרשן, כולל הסיוע **אספקת אמצעי לחימה ורקטות, פיתוח רקטות ומנהרות ותמיכה כספית קבועה** ונמשכת בפעילותם הצבאית של הארגונים הפלסטינים.

המעורבות האיראנית בסוריה

◀ חבר ועדת המג'לס לביטחון לאומי ולמדיניות חוץ, עלאא' אלדין ברוג'רדי (Alaeddin Boroujerdi), אמר, כי חרף הקשרים הקרובים בין רוסיה וישראל, הצליחה איראן לנצל באופן מרבי את "הקלף הרוסי" בפעילותה בסוריה, וזאת בהתבסס על האינטרסים האזוריים והלאומיים של מוסקבה. בהרצאה במכון למחקרים בינלאומיים בטהראן הגדיר ברוג'רדי את תמיכת הנשיא פוטין בבשאר אסד כתבוסה עבור ארה"ב והמערב

בסוגיית סוריה. הוא הוסיף, כי נוכחות איראן בסוריה ובעיראק תימשך בשלב שלאחר דאעש וכי חרף חולשתה הכלכלית, הצליחה איראן לשנות את מאזן הכוחות האזורי לטובתה (איסנ"א, 30 ביוני 2019).

◀ דובר ארמון הנשיאות התורכי, אברההים קאלין (Ibrahim Kalin), הודיע, כי פסגת נשיאי איראן, רוסיה ותורכיה לדיון בסוגיית סוריה תתכנס באנקרה בחודש אוגוסט הקרוב. הוא ציין, כי הפסגה תתמקד בהתפתחויות באדליב וביתר חלקי סוריה, במצב הביטחוני במדינה, בתהליך ההסדרה ובוועדה לדיון בחוקה הסורית (חוריית, 4 ביולי 2019).

◀ עלי-אצע'ר ח'אג'י (Ali-Asghar Khaji), עוזרו הבכיר של שר החוץ האיראני לעניינים פוליטיים, נפגש בראשית יולי עם שר החוץ הסורי, וליד אלמעלם. בפגישה דנו השניים בהמשך התיאומים בין טהראן ודמשק בסוגיית תהליך ההסדרה בסוריה, בקשרים בין המדינות ובהתפתחויות בזירה האזורית והבינלאומית על רקע ההסלמה בין איראן וארה"ב במפרץ הפרסי והחרפת הסנקציות הכלכליות נגד איראן (תסנים, 2 ביולי 2019). בתוך כך הגדיר סגן שר החוץ הסורי, פיצל אלמקדאד, את היחסים בין איראן וסוריה כ"אסטרטגיים". במסיבת עיתונאים בדמשק אמר אלמקדאד, כי שתי המדינות בוחנות כיצד ניתן לממש את מאות ההסכמים הכלכליים והמדיניים הקיימים בין שתי המדינות כדי לחזק את שיתוף הפעולה ביניהן לנוכח הסנקציות הכלכליות נגד איראן (תסנים, 3 ביולי 2019).

פגישת שר החוץ הסורי עם עוזר שר החוץ האיראני (תסנים, 2 ביולי 2019)

◀ חסן דאנאא'י-פר (Hassan Danaeifar), מזכיר המטה לפיתוח הקשרים הכלכליים בין איראן לעיראק ולסוריה, אמר בריאיון לעיתון וטן אמרוז (Vatan-e Emrooz, 3 ביולי 2019), כי ניהול נמל לאד'קיה יימסר לידי איראן עד סוף השנה (ככל הנראה הכוונה לשנה האיראנית המסתיימת ב-20 במרץ). הוא לא פירט האם מדובר בניהול כלל הנמל או בניהול פעילויות או חלקים ממנו. הוא ציין, כי ניהול חברות ונמלים רבים בסוריה היה נתון בעבר בידי חברות זרות וכי שיחות רציניות התנהלו בעניין זה והוא יבוצע בהקדם. לדבריו, נמל לאד'קיה שבמערב סוריה הוא מאזורי המסחר החשובים ביותר, שיכול להגדיל את היקף הקשרים בין מדינות האזור.

◀ כיואן כאשפי (Keyvan Kashafi), חבר הוועד המנהל של לשכת המסחר האיראנית וראש הוועדה הכלכלית המשותפת לאיראן ולסוריה, אמר, כי בשבועות הקרובים ייערך במחוז כרמאנשא שבמערב איראן כנס, שידון

בצרכי השוק הסורי ובהבדלים הגדולים בינם לבין צרכי השוק העיראקי. הוא ציין, כי בעקבות מלחמת האזרחים זקוקה כיום סוריה בעיקר לשיקום התשתיות בתחומי הסכרים, המים והחשמל. הוא הוסיף, כי בשבועות הקרובים תישלח משלחת כלכלית איראנית לסוריה כדי ללמוד את צרכי השוק והתשתיות בסוריה. לדברי כאשפי, פתיחת קו מסחרי בין איראן לסוריה דרך עיראק תספק למדינות הזדמנויות כלכליות רבות (תסנים, 7 ביולי 2019).

כיואן כאשפי, ראש הועדה הכלכלית המשותפת לאיראן ולסוריה (תסנים, 7 ביולי 2019).

◀ מזכר הבנה לשיתוף פעולה נחתם בשבוע שעבר בטהראן בין שר הקואופרטיבים, העבודה והרווחה האיראני, מחמד שריעתמדרי (Mohammad Shariatmadari), ושרת העבודה והרווחה הסורית, רימא קאדרי (Rima Qadiri). מזכר ההבנה מתייחס לשיתוף פעולה בין המדינות לחמש השנים הקרובות בתחום העבודה, ובכלל זה הכשרת מאמנים טכניים ומקצועיים ושליחת כוח עבודה מאיראן לסוריה. שריעתמדרי אמר, כי איראן מוכנה למלא תפקיד בשיקום סוריה לאחר מלחמת האזרחים ולהעביר לה ידע טכנולוגי. שרת העבודה והרווחה הסורית אמרה, כי סוריה מצפה מממשלת איראן לסייע לסוריה בפעילויות השיקום. במהלך ביקור שרת העבודה והרווחה הסורית בטהראן חתמו שני השרים גם על הסכם לייצור משותף של מכונות נוסעים איראנית בסוריה (אירנ"א, 10 ביולי; פארס, 12 ביולי 2019).

חתימת הסכם לשיתוף פעולה בין שרי העבודה והרווחה של איראן וסוריה (אירנ"א, 10 ביולי 2019).

◀ הצי הבריטי והרשויות בגיברלטר תפסו ב-4 ביולי 2019 מכלית בחשד שהובילה נפט גולמי מאיראן לסוריה. המכלית נשאה את דגל פנמה ושייכת לחברה בסינגפור. ראש ממשלת גיברלטר, פביאן פיקארדו, אמר, כי סוכנויות אכיפת החוק בבריטוריה הבריטית פעלו בסיוע לוחמים מיוחדים מהצי הבריטי בנמל גיברלטר כדי לעצור את כלי השיט והמטען שעליו בהתאם למידע מודיעיני, לפיו המכלית פעלה תוך הפרת הסנקציות שהטיל האיחוד האירופי על סוריה. מנתוני מעקב של משלוחים ימיים עולה, כי המכלית הוטענה באמצע חודש אפריל במסוף הנפט באי האיראני ח'ארג (Kharg) שבמפרץ הפרסי. לאחר שעגנה כמה שבועות לחופי איחוד האמירויות, החלה המכלית לנוע סביב חלקה הדרומי של אפריקה ועברה בקייפטאון בתחילת יוני 2019 (רויטרס; בלומברג, 4 ביולי 2019). סגן שר החוץ האיראני, עבאס עראקצ'י, הגדיר את מעצר המכלית כ"מהלך פיראטי" וטען, כי המכלית לא יועדה לסוריה וכי הנמל בסוריה כלל אינו יכול לקבל מכלית גדולה כזו. הוא ציין, כי בשל קיבולת המכלית, היא עברה דרך מצר גיברלטר ולא דרך תעלת סואץ ודרש את שחרורה המיידי. עראקצ'י לא ציין מה היה היעד המתוכנן של המכלית (פארס, 7 ביולי 2019).

המעורבות האיראנית בעיראק

◀ סגן שר התחבורה האיראני, ח'יראללה ח'אדמי (Kheirollah Khademi), אמר, כי מימוש פרויקט מסילת הרכבת משלמצי'ה שבמערב איראן לבצרה שבדרום עיראק יחל בתוך שלושה חודשים. בפגישה משותפת למנהלי הרכבת של איראן, עיראק וסוריה, שהתקיימה בטהראן ב-1 ביולי 2019, אמר ח'אדמי, כי איראן מוכנה לתחילת מימוש הפרויקט ומצפה שממשלת עיראק תקצה לה את הקרקע המיועדת לשם כך. בפגישה דנו הצדדים גם בקישור מסילת הרכבת מהנמל בבנדזר אמאם ח'ומיני שבמחוז ח'וזסתאן בדרום-מערב איראן לנמל לאד'קיה שבסוריה. מנכ"ל חברת הרכבת האיראנית, סעיד רסולי (Saeed Rasouli), אמר בפגישה, כי השלב הראשון בפרויקט חיבור מסילות הרכבת בין שני הנמלים החל באזור הסחר החופשי בח'רמשהר (Khoramshahr) שבדרום איראן. הוא אמר, כי חשיבות מסדרון הרכבת, שיחבר בעתיד בין איראן לסוריה, גדולה במיוחד בשל היותו של מחוז ח'וזסתאן מרכז פלדה וחקלאות (איסנ"א, 1 ביולי 2019).

**פגישת מנהלי הרכבת של איראן, עיראק וסוריה
(איסנ"א, 1 ביולי 2019).**

◀ בחודש מאי אישרה ממשלת איראן את תחילת סלילת המסילה. "קרן המדוכאים", הנחשבת לקרן הצדקה הכלכלית הגדולה ביותר באיראן, תשמש כקבלן הביצוע של הפרויקט ותממן 60% מהוצאותיו. יתר ההוצאות ימומנו על-ידי משרד התחבורה האיראני. המסילה, שסלילתה התעכבה בשמונה השנים האחרונות, צפויה לשמש בשלב ראשון בעיקר את עולי הרגל האיראנים המגיעים מדי שנה לכרבלאא' שבעיראק. בשלב הבא אמורה המסילה לחבר את איראן דרך עיראק לנמל לאד'קיה שבסוריה, בעיקר לצורך העברת סחורות. השלמת השלב הראשון בפרויקט צפויה להימשך כשנתיים (פארס, 25 במאי 2019).

◀ שגריר איראן בעיראק, אירג' מסג'די (Iraj Masjedi), נפגש בראשית יולי לראשונה עם שר הפנים העיראקי החדש, יאסין אליאסרי (Yasin al-Yasiri). בפגישה הדגיש השגריר האיראני את תמיכת איראן בפיתוחה, בביטחונה וביציבותה של עיראק. מסג'די בירך את השר על בחירתו על-ידי הפרלמנט העיראקי ואיחל לו הצלחה בתפקידו. אליאסרי הודה לאיראן על תמיכתה במאבק נגד דאעש ואמר, כי בקרוב יגיע לביקור בטהראן כדי לדון בסיוע משרד הפנים העיראקי בארגון טקסי הארבעין, העלייה לרגל למקומות הקדושים לשיעים בעיראק, שיתקיימו בחודש אוקטובר 2019, ארבעים יום לאחר צום העאשורא (איסנ"א, 1 ביולי 2019).

◀ במקביל נפגש הנספח הצבאי האיראני בבגדאד, מצטפא מראדיאן (Mostafa Moradian), עם שר ההגנה העיראקי הנכנס, נג'אח אלשמרי (Najjah al-Shammari), ובירך אותו על בחירתו. על-פי הודעת משרד ההגנה העיראקי, דנו השניים במהלך פגישתם ביחסים בין המדינות ובשיתוף הפעולה ביניהן במאבק בטרור (איסנ"א, 30 ביוני 2019). שר ההגנה האיראני, אמיר חאתמי (Amir Hatami), בירך, אף הוא, את שר ההגנה העיראקי הנכנס. בשיחת טלפון ביניהם הזמין חאתמי את אלשמרי לבקר בטהראן והביע תקווה לחיזוק שיתוף הפעולה הצבאי והביטחוני בין שתי המדינות (מהר, 4 ביולי 2019).

פגישת הנספח הצבאי האיראני בבגדאד עם שר ההגנה העיראקי החדש (איסנ"א, 30 ביוני 2019).

המעורבות האיראנית בזירה הפלסטינית

◀ ביטאון חמאס אלרסאלה פרסם (28 ביוני 2019) מאמר פרי-עטו של הפרשן חמזה אבו-שנב, המזוהה עם תנועת חמאס, בו סקר את התפתחות הסיוע האיראני לחמאס ולג'האד האסלאמי בפלסטין ופירט את תחומי הסיוע במישור המדיני, הצבאי, הכלכלי, ההסברתי והחברתי. לדברי אבו-שנב, הסיוע האיראני כולל אספקת אמצעי לחימה ורקטות; אימונים לעשרות לוחמי "ההתנגדות" והעברת ידע צבאי ומודיעיני; תוכניות פיתוח רקטות ומנהרות; ותמיכה כספית קבועה ונמשכת לאורך שנים בארגונים הפלסטינים ובפעילותם הצבאית בהיקף עשרות מיליוני דולרים. לדברי הפרשן, תמיכת איראן בארגונים הפלסטינים היא אסטרטגית ונועדה להסיג את "האויב הישראלי" באופן מלא מהאדמות הפלסטיניות הכבושות מאז שנת 1948.